

AYRINTILI FONLAR TABLOSU *

Joseph A. MAURIELLO

Çeviren :

Doç. Dr. Ferruh ÇÖMLEKÇİ

Fonlar tablosu, William Morce Cole'un Nereden Geldi Nereye Gitti adlı basit tablosunun bugünün çok malûmatlı değişken tabloları haline gelmiş bir şekli olup, değerli bir tablodur.

Tabloların Farklı Şekilleri

Tablolardaki farklılık, tablonun halihazırda kullanılmakta olan belli başlı iki şekline uygun olarak aşağıdaki değişik amaçlardan ileri gelir:

1. Yıllık çalışma sermayesindeki değişikliği göstermek
2. Yıllık nakitteki değişikliği göstermek

İkinci amaçla hazırlanan tablo birincinin sadece daha geniş şeklidir; burada, çalışma sermayesindeki değişme nakitteki değişmeyi ifade edecek şekle getirilir. Bu değişiklik iki şekilde belirtilir:

1. Çalışma sermayesinin nakit dışında kalan kalemlerindeki değişmeler, çalışma sermayesindeki değişmeler tablosunda bir bütün olarak

(*) Joseph A. MAURIELLO, «The All-Inclusive Statement of Funds», **The Accounting Review**, Vol. xxxix, April-1964, No. 2. s. 347-357.

işlem gören çalışma sermayesine dayalı değişimler halinde listelenir. Değişmelerin iki sınıfının toplamı nakitteki değişmeyi ölçer. Bir kategori olarak çalışma sermayesindeki değişmeyi ifade eden net kâr veya net zarar tutarı değiştirilmemiş halde bırakılır.

2. Nakit dışı çalışma sermayesi kalemlerindeki değişimler nakit esasına göre gelir tablosundaki tutarları ayarlamak üzere, gelir tablosu bakımından tasarlanır. Gelir tablosundaki her kalem, çalışma sermayesinin ilgili kalemindeki değişimle düzeltilir. Bu suretle, gelir tablosundaki net satışlar tutarı, alacaklar ile alacak senetlerindeki değişmeye göre düzeltilir; satılan malın maliyeti tutarı, stoklardaki ve borçlar ile borç senetlerindeki değişmelerle düzeltilir; v.s. gibi. Sonuçta elde edilen düzeltilmiş net kâr veya net zarar, çalışma sermayesindeki değişimler tablosunda görülen çalışma sermayesinde meydana gelen değişmeyi ölçen rakamı hükümsüz kılar.

İki şekli ayırabilmek için, önce «bilânço şekli» gösterilecek, sonra «gelir tablosu şekli» ele alınacaktır. Amortisman bilânço şeklinde nakit kaynağı olarak ele alınabilir, fakat gelir tablosu şeklindeki net gelire veya net zarara erişmek amacıyla istisnasız hariç bırakılır.

Çalışma sermayesindeki değişmelerle ilgili fonlar tablosu ile nakit değişiklikleriyle ilgili tabloların iki şeklini XYZ şirketinin aşağıdaki verilerine dayanarak tanzim edelim.

1. 31 Aralık 1963 ve 31 Aralık 1962 tarihli karşılaştırmalı bilânçolar (Şekil 1)
2. 31 Aralık 1963 tarihli gelir tablosu (Şekil 2)
3. 1963 yılına ait hesapların detaylı analizi şeklinde açıklanan ek bilgiler aşağıdaki gibidir.

ŞEKİL 1
XYZ ŞİRKETİ
Karşılaştırmalı Bilânçolar
31 Aralık 1963 ve 1962

	31 Aralık	31 Aralık
	1963	1962
Çalışma Sermayesi :		
Kasa	42.000	6.000
Alacak Senetleri	10.000	15.000
Alacaklar	95.000	60.000
Mal	25.000	32.000
Peşin Ödenmiş Giderler	5.000	4.000
Toplam	177.000	117.000
Borç Senetleri	10.000	12.000
Borçlar	53.500	40.000
Tahakkuk Etmiş Giderler	4.500	6.000
Ödenecek Vergiler	16.000	11.000
Toplam	84.000	69.000
Çalışma Sermayesi	93.000	48.000
Uzun Vadeli Yatırımlar	62.000	60.000
Depo ve Taşıt Araçları	75.000	61.000
Eksi - Birikmiş Amortisman	22.000	18.000
	53.000	43.000
Özel Maliyet Bedelleri	6.000	6.000
Eksi - Birikmiş Amortisman	2.500	2.000
	3.500	4.000
Toplam	211.500	155.000
Ödenecek Tahviller - İtibari değerden	40.000	10.000
Eksi - Amorti Edilmiş İskonto	5.5000	—
	34.500	10.000
Öz Sermaye :		
Başlangıç Sermayesi - Beher hisse 100 dolar itibari değerden	60.000	40.000
Munzam Ödenmiş Sermaye	30.000	8.000
Yedek Akçe	87.000	97.000
Toplam	177.000	145.000

ŞEKİL 2
XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık Tarihli Gelir Tablosu

Net Satışlar		438.000	
Satılan Malın Maliyeti		309.000	
			<hr/>
Brüt Satış Kârı		129.000	
Faaliyet Giderleri, 7.500 dolar teçhizat amortismanı; 500 dolar özel maliyet bedelleri amortismanı; ve 500 dolarlık tahvil iskonto amortismanını da içeren tahvil faizi		83.500	
			<hr/>
Net Faaliyet Kârı		45.500	
Diğer İndirimler (Net) :			
Teçhizat Satış Zararı	500		
Ödenecek Tahviller İtfa Primi	2.000		
			<hr/>
Toplam	2.500		
Eksi - Uzun Vadeli Yatırımların Satışından Sağlanan Kâr	1.000	1.500	
			<hr/>
Vergi Öncesi Net Kâr		44.000	
Vergi Karşılığı		16.000	
			<hr/>
Yedek Akçelere Aktarılan Net Kâr		28.000	
			<hr/> <hr/>

XYZ ŞİRKETİ
1963 Yılı Hesaplarının Detaylı Analiziyle
Açıklanan Bilgiler

1. Uzun Vadeli Yatırımlar Hesabı - 15.000 dolarlık defter değeri olan yatırımlar 16.000 dolara satılmıştır. Gelir Tablosunda 1.000 dolarlık kâr görülmektedir. 17.000 dolar maliyetli ilâve yatırım yapılmıştır.
2. Depo ve Taşıt Araçları ile Birikmiş Amortisman Hesapları - 6.000 dolar maliyetli ve şimdikiye kadar 3.500 dolarlık amortisman ayrılmış durumda olan teçhizat 2.000 dolara satılmıştır. Gelir tablosunda 500 dolarlık zarar görülmektedir. 20.000 dolarlık yeni teçhizat satın alınmış, bunun 5.000 doları çalışma sermayesinden, 15.000 doları tahvil satışından sağlanan paradan ödenmiştir. Yıllık amortisman 7.500 dolardır.
3. Özel Maliyet Bedelleri Amortismanı - Yıllık amortisman gideri 500 dolardır.

4. Ödenecek Tahviller ve Ödenecek Tahvillerin Amorti Edilmemiş Iskontoları Hesabı - Sene başında ihraç olunan 10.000 dolar nominal değerli tahviller 12.000 lira üzerinden itfa edilmiştir. Gelir tablosunda 2.000 dolar tahvil itfa primi görülmektedir. 40.000 dolar nominal değerli tahviller 34.000 dolara satılmış olup, 6.000 dolarlık iskonto sözkonusudur. Yıl zarfında 500 dolarlık iskonto amorti edilmiş durumdadır. Buradan sağlanan nakdin 15.000 doları depo ve taşıma aracı satın alınmasında kullanılmıştır.
5. Başlangıç Sermayesi ile Munzam Ödenmiş Sermaye Hesapları - 10.000 dolarlık nominal değerli hisse senetleri 24.000 dolara satılmış bunun 14.000 doları Munzam Ödenmiş Sermaye Hesabının alacağına kaydedilmiştir. Bir temettü ilânı yapılmış ve bunun karşılığında başa baş fiattan 10.000 dolarlık hisse senedi ihraç edilmiş, Yedek Akçeler Hesabının borcuna 18.000 dolar ve Munzam Ödenmiş Sermaye Hesabının alacağına da sırasıyla 10.000 dolar ve 8.000 dolar kaydedilmiştir.
6. Yedek Akçeler Hesabı - Yedek akçeler hesabı 28.000 dolarlık net gelirden ötürü artmış ve 18.000 dolarlık temettü için çıkarılan hisse senedi ile 20.000 dolarlık nakit şeklindeki temettüden dolayı da azalmıştır.

Verilen bilgilere dayanarak aşağıdaki tablolar ve cetveller düzenlenmiştir.

1. 31 Aralık 1963 Tarihli Fonlar Tablosu - Tablo I.
2. 31 Aralık 1963 Tarihli Çalışma Sermayesindeki Artış Cetveli - Tablo I - Cetvel A.
3. 31 Aralık 1963 Tarihli Fonlar Tablosuna Göre Net Kâr Cetveli - Tablo I - Cetvel B.
4. 31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Tablosu (Bilanço Şekli) Tablo II.
5. 31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Tablosu (Gelir Tablosu Şekli) - Tablo III.
6. 31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Tablosuna (Gelir Tablosu Şekli) Göre Net Kâr Cetveli - Tablo III - Cetvel A.
7. 31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Tablosuna (Gelir Tablosu Şekli) Göre Net Kâr Tahminini Gösterir Çalışma Kâğıdı Cetveli - Tablo II - Cetvel A - 1.

Tablo I

XYZ ŞİRKETİ

31 Aralık 1963 Tarihli Fonlar Tablosu

Cetvel A'ya göre Çalışma Sermayesindeki Net Artış 45.000

Çalışma Sermayesindeki Artışlar :

Net Kâr	30.000
Amortisman	7.500
Özel Maliyet Bedelleri Amortismanı	500
Uzun Vadeli Yatırımların Satışı	16.000
Depo ve Taşıtlar Araçları Satışı	2.000
Tahvil Satışı	19.000
Hisse Senedi Satışı	<u>24.000</u>

Toplam Artışlar 99.000

Çalışma Sermayesindeki Azalışlar :

Nakdi Temettüleri	20.000
Uzun Vadeli Yatırımlar Alışı	17.000
Depo ve Taşıtlar Araçları Alışı	5.000
Ödenecek Tahvillerin İtfası	<u>12.000</u>

Toplam Azalışlar 54.000

Çalışma Sermayesindeki Net Artış 45.000

Tablo I-
Cetvel A

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık 1963 Tarihi İtibarıyla
Çalışma Sermayesindeki Artış Cetveli

	31 Aralık 1963	31 Aralık 1962	Çalışma Sermaye- sindeki Artış (Azalış)
Cari Aktifler :			
Kasa	42.000	6.000	36.000
Alacak Senetleri	10.000	15.000	(5.000)
Alacaklar	95.000	60.000	35.000
Mal	25.000	32.000	(7.000)
Peşin Ödenmiş Giderler	5.000	4.000	1.000
Toplam	177.000	117.000	60.000
Cari Borçlar :			
Borç Senetleri	10.000	12.000	(2.000)
Borçlar	53.500	40.000	13.000
Tahakkuk Etmiş Giderler ...	4.500	6.000	(1.500)
Ödenecek Vergiler	16.000	11.000	5.000
Toplam	84.000	69.000	15.000
Çalışma Sermayesi	93.000	48.000	45.000

Tablo I-
Cetvel B

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık Tarihi İtibarıyla
Fonlar Tablosuna Göre Net Kâr Cetveli

Gelir Tablosuna Göre Net Kâr		28.000
Artı - Tahvil İskonto Amortismanı	500	
Teçhizat Satış Zararı	500	
Ödenecek Tahviller İtfa Primi	2.000	
Toplam	3.000	
Eksi - Uzun Vadeli Yatırımların Satışından		
Elde Edilen Kâr	1.000	2.000
Fonlar Tablosuna Göre Net Kâr		30.000

Tablo II

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık Tarihi İtibariyle Nakit Artışı Tablosu
(Bilânço Şekli)

Nakitteki Net Artış		<u><u>36.000</u></u>
Nakitteki Artışlar :		
Net Kâr	30.000	
Amortisman	7.500	
Özel Maliyet Bedelleri Amortismanı	500	
Uzun Vadeli Yatırımların Satışı	16.000	
Depo ve Taşıt Araçları Satışı	2.000	
Tahvil Satışı	19.000	
Hisse Senedi Satışı	24.000	
Maldaki Artış	7.000	
Borçlar İle Borç Senetlerindeki Azalış	11.500	
Ödenecek Vergilerdeki Azalış	<u>5.000</u>	
Toplam Artışlar	122.500	
Nakitteki Azalışlar :		
Nakdî Temettüleri	20.000	
Uzun Vadeli Yatırımlar Alışı	17.000	
Depo ve Taşıt Araçları Alışı	5.000	
Ödenecek Tahvillerin İtfası	12.000	
Alacaklar İle Alacak Senetlerindeki Artış	30.000	
Peşin Ödenmiş Giderlerdeki Artış	1.000	
Tahakkuk Etmiş Giderlerdeki Artış	<u>1.500</u>	
Toplam Azalışlar	<u>86.500</u>	
Nakitteki Net Artış		<u><u>36.000</u></u>

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık 1963 Yılı İtibariyle Nakit Artışı Tablosu
(Gelir Tablosu Şekli)

Nakitteki Net Artış 36.000

Nakitteki Artışlar :

Net Kâr, Cetvele göre	29.000	
Uzun Vadeli Yatırımların Satışı	16.000	
Depo ve Taşıt Araçları Satışı	2.000	
Tahvil Satışı	19.000	
Hisse Senedi Satışı	24.000	
	<u> </u>	
Toplam		90.000

Nakitteki Azalışlar :

Nakdî Temettüler	20.000	
Uzun Vadeli Yatırımlar Alışı	17.000	
Depo ve Taşıt Araçları Alışı	5.000	
Ödenecek Tahvillerin İtfası	12.000	
	<u> </u>	
Toplam Azalışlar		<u>54.000</u>

Nakitteki Net Artış 36.000

**Tablo III-
Cetvel A**

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık 1963 Tarihi İtibariyle Nakit Artışı Tablosuna
(Gelir Tablosu Şekli) Göre Net Kâr Cetveli

Net Satışlar	408.000	
Satılan Malın Maliyeti	290.500	
	<u> </u>	
Brüt Satış Kârı	117.500	
Faaliyet Giderleri	77.500	
	<u> </u>	
Net Faaliyet Kârı	40.000	
Vergi Karşılığı	11.000	
	<u> </u>	
Net Kâr		<u><u>29.000</u></u>

Tablo III-
Cetvel A - 1

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık 1963 Tarihi İtibariyle Nakit Artışı Tablosuna
(Gelir Tablosu Şekli) Göre Net Kâr Tahminini Gösterir
Çalışma Kâğıdı Cetveli

	Tahakkuk Metodu	Düzeltilmeler		Nakit Metodu
		Borç	Alacak	
Net Satışlar	438.000			408.000
Eksi - Alacaklar ve Alacak senetlerindeki Artış		30.000		
Satışların Maliyeti	309.000			290.500
Eksi - Maldaki Artış			7.000	
Borçlar ve Borç Senetle- rindeki Artış			11.500	
Brüt Satış Kârı	<u>129.000</u>	<u>30.000</u>	<u>18.500</u>	<u>117.500</u>
Faaliyet Giderleri	83.500			77.500
Eksi - Amortisman			7.500	
Özel Maliyet Bedelleri Amortismanı			500	
Tahvil İskonto Amortismanı			500	
Artı-Peşin Ödenmiş Gi- derlerdeki Artış		1.000		
Tahakkuk Etmiş Gider- lerdeki Azalış		1.500		
Toplam	<u>83.500</u>	<u>2.500</u>	<u>8.500</u>	<u>77.500</u>
Net Faaliyet Kârı	<u>45.500</u>	<u>32.500</u>	<u>27.000</u>	<u>40.000</u>
Diğer İndirimler (Net)				
Teçhizat Satış Zararı	500			
Eksi - Mahsup			500	
Ödenecek Tahviller İtfa Primi	<u>2.000</u>			
Eksi - Mahsup			2.000	
	<u>2.500</u>			
Uzun Vadeli Yatırımların Satışın- dan Elde Edilen Kâr	1.000			
Eksi - Mahsup		1.000		
Net	<u>1.500</u>	<u>1.000</u>	<u>2.500</u>	<u>—</u>
Vergi Öncesi Kalan	44.000	33.500	29.500	40.000
Vergi Karşılığı	16.000			11.000
Eksi - Ödenecek Vergideki Artış			5.000	
Net Kâr	<u>28.000</u>	<u>33.500</u>	<u>34.500</u>	<u>29.000</u>

Çalışma Sermayesi Ve Nakit Kaynağı Olarak Amortisman

Amortisman hakkında iki muhtemel görüş vardır :

1. Amortisman, geçmiş devre harcamasından gelen cari devre giderini ifade eder ve bu nedenle, cari devrenin net kârını azaltırken, cari devrenin naktini azaltmaz. Bu olay, «fon tükenişine sebep olmayan gider» terimi ve cari devrenin net kârını azaltıcı rol oynayan aynı tür giderle net kârı arttırma prosedürünün esasını teşkil eder. Bu görüş altında amortisman, net kârı arttırıcı bir düzeltme olarak görülür.
2. Gider, cari devredeki iki tip aktif tükenişini gösterir : (1) satılan malın maliyeti ve maaş bordrosunun kalemleri, reklâmcılık ve benzerinin örnek olarak verebileceği cari aktifler ve (2) amortismanın örnek olarak gösterilebileceği amortisman tabii maddi ve gayri maddi sabit kıymetler. Satış hasılatı, cari aktiflerden alacaklar ve kasayı yaratma suretiyle, iki harcama tipinin cari devrede geri alınışını ifade eder. Bu nedenle gelir toblusu, (1) sarf edilen cari aktiflerin yeniden cari aktifler şekline dönüşmesini ve (2) sabit aktiflerin cari aktifler haline gelişini gösterir. Amortisman, maddi ve gayri maddi sabit kıymetlerin cari aktifler haline gelişini defter değeriyle ölçer. Buna göre, gelir yaratıcı maddi ve gayri maddi sabit kıymetlere uygulanabilen amortisman, her iki tip sabit kıymetin cari döneme tahsis edilen toplam defter değeri büyüklüğü üzerinden cari dönemin satışını ölçer (*). Bu görüşe göre amortisman, sabit kıymetlerin cari aktiflere dönüşmesini ölçer ve bu nedenle, devrenin net kârından ayrı çalışma sermayesi ve nakitteki artışın bir kaynağı durumundadır. Buna uygun olarak amortismanın, ayrı bir önemli kalem olarak gösterilmesi, net kârın bir ayarlaması olarak gösterilmemesi gerekir.

(*) Bu analizde, cari borçlardan bahsedilmemektedir, çünkü cari borç sadece yönetimi ve cari aktiflerin idaresini kolaylaştırmak için kullanılan krediyi aksettirir. Keza ele alınan sabit kıymetlerin kullanılmakta olduğu ve gelir yarattığı kabul edilmektedir. Açıkcası, eğer mamûl ve hizmet satışı yapılmazsa, sabit kıymetlerin cari aktifleri haline gelmesi söz konusu olamaz. Boş duran sabit kıymetlerin (normal kullanıma hazır olanlar hariç) amortismanı, tahsil edilebilen masraf yerine, zararı ifade eder ve bu nedenle de, çalışma sermayesinin veya nakdin artmasına yardımcı olmaz.

İki görüşten ikincisi mantıktır. Birinci görüş meleseyi teknik açıdan ele alır; amortismanı sadece defter tutuculuk olarak görür ve net gelirin faydalı bir yönetim ölçüsü olarak tamamen sakat ve tehlikeli olan «nakit akımı geliri» (net kâr artı maddi ve gayri maddi sabit kıymet amortismanı) kavramını en büyük sorumlusudur. İkincisi gerçekçi bir görüştür; bir sabit kıymet yatırımının hizmet süresi zarfında mamûl ve hizmet satışlarıyla tekrardan eski haline geleceği şeklindeki ekonomik gerçeğe uyar.

Nakit Akımı Tablosuna (Gelir Tablosu Şekli) Yöneltilen Eleştiriler.

Sunulan iki şekildeki nakit akımı tablosuna bakarak, gelir tablosundaki spesitik kalemler bakımından çalışma sermayesindeki değişmeler dayanan bir tablonun amaç ve yararını görmek güçtür. İlk plânda, bir çalışma sermayesi kalemindeki değişme bir diğer değişme ile ilgilidir; dolayısıyla, gelir tablosunda karşılıklı tesire göre her değişmeyi ayrı olarak analiz etmek hatalıdır. Gelir tablosundaki ayarlamalar karşılıklı ilişkiye sahiptir, net satışlarda ve satılan malın maliyetindeki indirimleri içerir. İkinci plânda, ortaya çıkan tutar anlamlı olmayabilir. Örneğin, ödenen gelir vergisini ölçmek için gelir vergisi karşılığı bu şekilde düzeltilir. Eğer cari yılın vergisi önceki yılın vergisini aşarsa, gelir vergisinin karşılığı, önceki yılın ödenen gelir vergisi üzerinden cari yılın ödenmemiş gelir vergisi fazlalığını ölçen ödenecek gelir vergisi borcundaki artışla düzeltilir. Tahakkuk metodundan doğan sonuçlar, nakit giriş ve çıkışlarına dayanan sonuçlara göre düzeltilindiğinde, gelir tablosunun tekrardan tanziminin sadece zor bir iş olduğunu anlayabiliriz. Bundan daha da kötü olanı, bunun, okuyucunun kafasında tahakkuk metoduna göre bulunan net kârdan çok daha başka bir net kâr ölçüsü yaratabilmesidir.

Çalışma sermayesinin bu diğer kalemlerindeki değişmeleri nakitle ilgilendirmek çok daha anlamlı ve anlaşılabilir olacaktır. Tablo, nakdin, diğer cari aktiflerdeki düşüşler ile cari borçlardaki artışlarla çoğalacağını ve diğer cari aktiflerdeki artışlar ile cari borçlardaki azalışlarla düşeceğini gösterecektir. Bir okuyucu, paraya çevrilmeyi ifade eden diğer cari aktiflerdeki bir azalış ve bir nakit kullanımını gösteren bazı aktiflerdeki bir artışı kolayca görebilir. Bunun gibi, nakit ödemelerin azaldığını ifade eden cari borçlardaki bir artış ve bu nedenle nakitte doğan bir artışla karşılaşılabilir gibi, fazla nakit ödemeleri olduğunu gösteren bazı borçlardaki bir düşüş ve bu nedenle nakitteki bir azalmayla da karşılaşmak mümkündür.

Buna istinaden nakit akımı tablosunun, diğer çalışma sermayesi kalemlerindeki değişmelerin gelir tablosundaki kalemlerdense nakitle ilgilendirilmesi suretiye, bilanço şekline dayanarak tanzim edilmesi tavsiye olunur.

Ayrıntılı Fonlar Tablosu

Muhasebe mesleği şimdilik fonlar tablosunun şekil ve felsefesi ile nakit akımı tablosu üzerinde durmaktadır. Uygun bir tablonun gelişmesiyle ilgili olarak aşağıdaki şartlar esastır:

1. Tablo, yönetici ve diğer ilgili taraflar için azami derecede anlamlı olacak şekil ve muhtevada tanzim edilmelidir.
2. Tablo, yönetimin politikasını, kararlarını ve icraatını göstermelidir.

Bu iki şartın neticesi şudur: tablo, koordineli olarak devrenin mali durumundaki bütün değişmeleri aksettirmelidir. Devre başındaki mali durum, böylece, devre sonundaki mali durumla tam olarak uzlaştırılır. Tablo, çalışma sermayesi ve nakde tesir eden bütün bilanço kalemlerindeki veya kategorilerindeki değişmeleri sınırlı olarak değil, ayrıntılı olarak gösterecektir. Keşfedilen değişmeler, satın alma gücü gibi, «fonları» ihata etmeyen değişmeleri kapsayacaktır. Bu şekilde fonlarla alâkalı olmayan değişmelere örnek olarak şunlar verilebilir: hisse senedi olarak verilen temettüleri, sermaye arttırılmadan yeni hisse senedi çıkarma, bir açığın hisse senedi satışından elde edilen fazlalıkla kapatılması, yedek akçe niteliğinde karşılık tesis etme ve bu tür karşılıkları eski haline getirme. Elde edilen tabloya «Mali Durumdaki Değişmeler Tablosu» demek biraz daha uygun olursa da, «Fonlar Tablosu» terimi kullanılmalıdır.

Teklif edilen ayrıntılı tablo aşağıdaki şartlar dahilinde hazırlanacaktır:

1. Değişmeler, devre başı ve devre sonu bilançolarından meydana gelen karşılaştırmalı bilançolarda görülen kati kategorilere uygun olarak belirlenecektir. Bu amaçla, cari aktifer ve cari borçlar, bir tek kalem halinde, çalışma sermayesi olarak işlem görecektir. Fonların kaynakları ilgili uygulamalarla karşılaştırıldığı için, bir kategorideki değişme bir diğerindeki değişmeyle ilgilendirilecektir.

2. Bir kalem bir kategorinin parçası olduğunda ve bu kalemdeki değişme hesabı alınacağında yardımcı bir cetvele ihtiyaç duyulacaktır. Böylece nakitle ilgili kalemdeki değişme, ayrıntılı tabloda gösterilen çalışma sermayesi kategorisindeki değişmeyi aksettiren bir cetvelde ele alınacaktır.
3. Çalışma sermayesi dışında kalan bir bilânço kategorisindeki değişmeler, ilgili kategoriye olan asıl tesiri göstermek için geniş olarak belirtilecektir.
4. Bir bilânço kategorisinin bir diğerine olan etkisi iki şekilde tesbit edilir:
 - (a) Ekseriyeti yönetim kurulu ile yürütme ve mâli komisyonun tutanaklarında işlenmiş olan işlemlere, hadiselere ve yönetimin icraatına dayanan direkt tesbit şekli,
 - (b) Şartlara veya normal olarak elde edilecek ilişkilere göre uygulanan düşünceye dayanan, varsayımla bulunma şekli. Belirli hallerde tutarlar, direkt tesbitten sonra arta kalan farklar olarak tahmine dayandırılacaktır.

Direkt tesbit ve varsayımda bulunma, analizde dikkati çektiği için ele alınan veya ihmalden dolayı zaman gecikmelerinin yarattığı durumların icap ettirdiği şekilde yapılır. Böylece, eğer makineler peşin parayla satın alınmış ve kısa bir zaman sonra kasa hesabını yeniden eski haline getirmek için uzun vadeli bir borç temin edilmişse, makinelerin iktisap edilmesi için gerekli olan fonların kaynağı, çalışma sermayesinden ziyade uzun vadeli borç olacaktır.

Ayrıntılı Tablonun İçeriği ve Şekli.

Ayrıntılı fonlar tablosu, yılın mali durumundaki tüm değişmeleri gösterecektir. Bu, tabloyu iki bölüme ayırmak suretiyle başarılabılır: biri, fonlarla ilgili işlemlerin sebep olduğu değişmeleri göstermek için ve diğeri, fonlarla alâkası olmayan kayıtarın ortaya çıkardığı değişmeleri göstermek için. Birinci bölüm şekil olarak bir tablo halinde, halbuki ikinci bölüm bir rapor şeklindedir ve kapsama giren bilânço kategorilerindeki fonlarla ilgili olmayan değişmelerin etkisini tesbit eder.

Fonların kaynakları ilgili uygulamalara eşit olacaktır.

Kaynaklar şunları içerir:

Çalışma sermayesindeki azalış

Satışlar ve amortisman yoluyla cari olmayan aktiflerdeki azalışlar
Cari olmayan borçlardaki artış

Munzam hissedar yatırımları ve yabancı bağışlar yoluyla özsermayedeki artışlar

Net kâr

Uygulamalar şunları içerir:

Çalışma sermayesindeki artış

Satın almalar nedeniyle cari olmayan aktiflerdeki artışlar

Cari olmayan borçlardaki azalış

Hisse senedi itfası veya temettüleri nedeniyle öz sermayedeki azalış

Kaynaklar, daha evvelce belirtildiği şekilde, direkt tesbit veya varsayım-la bulma metotları sayesinde uygulamalarla ilgilendirilecektir.

Tablo, bilânçonun kategoriler halinde devre başı ve devre sonu bilânçoları olarak mutabakatını temin için parantez içinde yeterli bilgiyi verecektir. Parantez içindeki bilgilere kullanılmakta olan aktiflerin defter değeri, tahvillerin nominal değeri ve itfa olunmuş hisse senetli sermaye örnek olarak gösterilebilir.

Ayrıntılı Tablo Örneği

Bu makalenin ilk kısımlarında verilen verilere dayanarak ayrıntılı tablo örneği verilebilir. Uygulamaları fonların spesifik kaynaklarıyla karşılaştırmak için, aşağıda tamamlayıcı bilgi verilmiştir:

1. Uzun vadei yatırımların satışından sağlanan 16.000 dolarlık nakit 17.000 dolara malolan diğer menkul kıymetlerin satın alınmasında kullanılmıştır. 1.000 dolarlık fark, kaynak hakkında yönetimin bir kararı olmaksızın, çalışma sermayesinden karşılanmıştır.
2. Depo ve taşıt araçlarının 2.000 dolara satışı, yıl esnasında yeni teçhizat alınmasına bağlı bir olaydır.

3. Depo ve taşıt araçları amortismanı ile ilgili olan 7.500 dolar, satın alınan yeni teçhizatın çeşit ve tutarı hakkında karar alınırken gözönünde tutulmuştur.
4. 40.000 dolar nominal değerli tahviller 34.000 dolara satılmıştır. Satıştan elde edilen para, (a) evvelce ihraç edilen tahvillerin itfası için 12.000 dolar ile teçhizat alımı için 5.000 dolar; ve (b) diğer kaynakların kullanılmasından sonra kalan teçhizat borcunu ödemek için; ve çalışma sermayesi sağlamak için kullanılmıştır.
5. Devre başında gerçekleşmiş ve yakın gelecekte aslında artacağı beklenen satış hacmindeki yükselişten doğacak çok büyük alacaklar ile stokları finanse etmek amacıyla hisse senedi satılmıştır.

Önceki verilere dayanarak aşağıdaki tablo ve cetvel hazırlanır:

1. 31 Aralık 1963 Tarihli Mali Durumdaki Değişmeler Tablosu -Tablo IV.
2. 31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Cetveli -Tablo IV- Cetvel A.

Şekil IV'deki ayrıntılı tablo teknik bir görüşle hazırlanır ve bilânço kategorilerini, yani fonların kaynakları ve uygulamalarını karşılaştırmadaki fikrî ameliyeyi göstermek için düzenlenir. Gösterilen şekil, hissedarların ve diğer ilgili üçüncü şahısların menfaati bakımından uyulması şart olan bir şekil değildir.

Tablo IV.

XYZ ŞİRKETİ
31 Aralık 1963 Tarihli Mali Durumdaki Değişmeler Tablosu
FONLARLA İLGİLİ İŞLEMLER

FONLARIN KAYNAKLARI		FONLARIN KULLANIMI				
Kaynak	Tutar	Uzun Vadeli Yatırımların alınışı	Depo ve taşıt araçları alışı	Ödenecek tahvillerin itfası	Temettü-lerin ödenmesi	Çalışma sermayesinde-ki artış
Uzun Vadeli Yatırımların Satışı (Defter değeri 15.000)	16.000	16.000				
Depo ve Taşıt Araçları Satışı (Maliyet 6.000; defter değeri 3.500)	2.000		2.000			
Depo ve Taşıt Araçları Amortismanı	7.500		7.500			
Özel Maliyet Bedelleri Amortismanı	500	1.000			20.000	500
Net Kâr	30.000		10.500	12.000		9.000
Tahvil Satışı (Nominal değer 40.000)	34.000			(Defter değeri		11.500
Sermayeyi Temsil Eden Hisse Senedi Satışı (Nominal değer 10.000)	24.000			değeri		24.000
	<u>24.000</u>			10.000)		
Toplam	<u>114.000</u>	<u>17.000</u>	<u>20.000</u>	<u>12.000</u>	<u>20.000</u>	<u>45.000</u>

FONLARLA İLGİLİ OLMAYAN DEĞİŞMELER

100 hisseli ve 10.000 dolar nominal değerli hisse senedi şeklindeki temettü deklare edilmiş ve bu hisse senetleri ihraç olunmuştur. Böylece Yedek Akçelerde 18.000 dolarlık bir düşüş olacak ve bunun karşılığında hisse senetli sermaye 10.000 dolar, münzam ödenmiş sermaye 8.000 dolar artış kaydedecektir.

Tablo IV-
Cetvel A.

XYZ ŞİRKETİ

31 Aralık 1963 Tarihli Nakit Artışı Cetveli

Çalışma Sermayesindeki Artış			45.000
Eski- Nakdi Azaltan Faktörler:			
A. Diğer Cari Aktiflerdeki			
Artışlar:			
Alacaklar ve Alacak. Sent.	30.000		
Peşin Ödenmiş Giderler	<u>1.000</u>	31.000	
B. Cari Borçlardaki Azalışlar:			
Tahakkuk Etmiş Giderler		<u>1.500</u>	
Toplam		32.500	
Artı- Nakti Arttıran Faktörler:			
A. Diğer Cari Aktiflerdeki			
Azalışlar			
Mal mevcudu	7.000		
B. Cari Borçlardaki Artışlar:			
Borçlar ve Borç			
Senetleri	11.500		
Ödenecek Vergi	<u>5.000</u>	<u>16.500</u>	<u>23.500</u>
Net Azalış			<u>9.000</u>
Nakitteki Artış			<u><u>36.000</u></u>

Tabloda görüldüğü gibi, muhasebeci ilk olarak fonların kaynaklarını listeler ve sonra ortaya çıkan uygulamaları belirler. Büyük bir kısmı için, kaynaklar uygulamalara göre direkt olarak tesbit edilir. Bu şekilde tesbit edilmeyen kalemler ile tesbit edilen kalemlerin kalan tutarları mantık esasından hareket edilerek fonların uygulamalarına göre bulunur. Bu suretle bir kaynak olarak özel maliyet bedelleri amortismanı çalışma sermayesiyle ilgilendirilir. Yine temattü ödemeleri için 2.000 dolar ve uzun vadeli yatırımların alınışı için 1.000 dolar tesbit edildikten sonra net kârın kalan 9.000 doları mantiken ilgili kategori olarak çalışma sermayesine isnat ettirilir.

Nakitteki değişme cetveli, ayrıntılı tabloda gösterilen çalışma sermayesindeki 45.000 dolarlık artışa dayanır.

Sonuçlar

Önceki tartışmadan çıkarılacak sonuçlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Fonlar tablosu, fonları içermeyen değişmeler dahil olmak üzere, koordineli olarak bütün bilanço kategorilerindeki değişmeleri içine alacak şekilde ayrıntılı olması gerekir. Tamamlayıcı değişmeler, direkt birleştirmeye ve varsayımla tesbit edilecektir.
2. Nakit akışı tablosu, fonlar tablosunda gösterilen çalışma sermayesindeki değişmeyi nakitteki değişmeyle uzlaştıran bir cetvel olacaktır.
3. Fonlar tablosu ile çalışma sermayesi ve maliyete dayanan yardımcı tablolar, bilanço değişmelerini ehemmiyetle belirtmelidir. Genel kullanım için, net kârın ölçülmesinin bir alternatif metodu fikrini veren düzeltilmiş bir kâr rakamını geliştirmek için gelir tablosu kalemlerini değiştirmeye kalkışılmamalıdır. Büyük bir kısmı ile ilgili olarak, tekrarlamadan kaçınmak için çalışma sermayesinden başka kategorilere uygulanabilen kazanç ve zararlar için gelir tablosu yardımıyla net kâr düzeltilecektir. Böylece şekilde, uzun vadeli yatırımların satışı, 16.000 dolarlık satış fiatı için bir fon kaynağı olarak gösterilir; açıklaması, içinde 1.000 doların da bulunduğu 16.000 dolarlık satıştan sağlanan kazanç, aynı zamanda net kârın bir parçası olarak kalmaz.
4. Gelir yaratıcı maddi ve gayri maddi sabit kıymetlerin amortismanı, sabit kıymetlerin defter değerinden çalışma sermayesine dönüşüşünü ölçme olarak gösterilmelidir. Henüz ispat edilmiş olan bir kaziyeden

ıkan netice olarak amortisman, net kârın bir ayarlaması olarak gösterilmemelidir.

Bu tavsiyelere dayanan bir tablo, yönetim ve diğer ilgili taraflar için mkemmek ve anlamlı olacaktır. Bütün unsurlar, koordineli olarak gösterilir ve genel olarak işlemlerin, olayların ve idari faaliyetlerin mali etkilerini açıkca ortaya koymak için karşılaştırılır.